

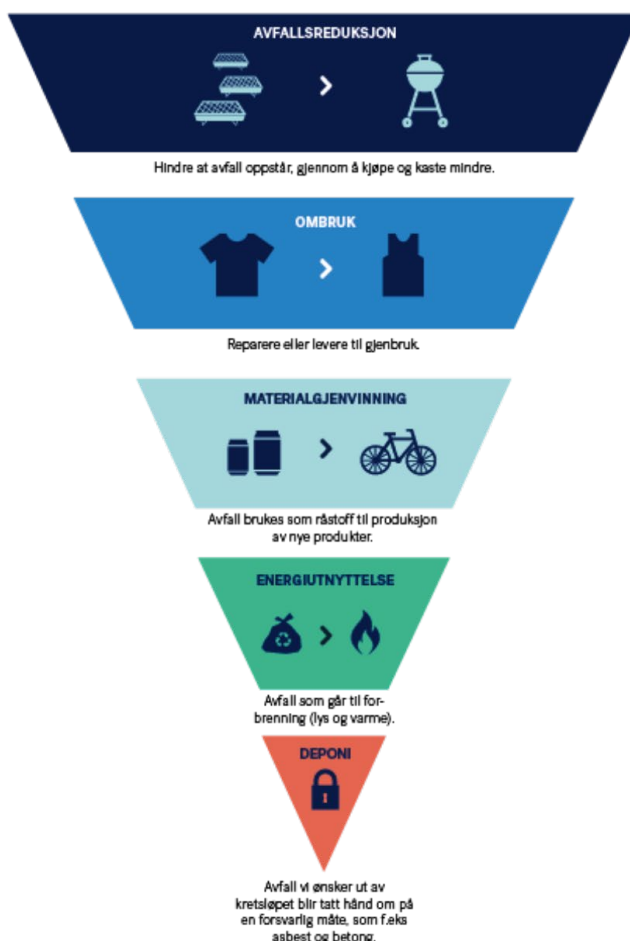
Kjære lærer!

I dette dokumentet vil vi prøve å gi deg informasjon om kildesortering og avfall. Nederst i dokumentet vil du finne eksterne kilder, forslag til videoer man kan se, og øvelser og aktiviteter man kan utføre. Dette er bare ment som forslag og kime til inspirasjon, som forhåpentligvis letter arbeidet til lærerne.

Redusert forbruk gir redusert avfall

ROAF jobber med utgangspunkt i [avfallspyramiden](#). Dette er en illustrasjon på hvordan man tenker og håndterer avfall. Det viktigste er å redusere forbruk. I 2019 produserte hver eneste innbygger i Norge 427 kilo avfall.

AVFALLSPYRAMIDEN

At vi har valgt å fokusere på kildesortering og ikke forbruksreduksjon i konkurransen er fordi det stort sett ikke er husets fjerdeklassing som bestemmer over husholdningsinnkjøp. Likevel kan det være greit å nevne at den enkleste måten å kildesortere bedre er å kaste mindre. Det gjør man om man kjøper mindre.

Matavfall i restavfallet

Hvert år kaster ROAFs innbyggere nesten 10 millioner kilo matavfall i restavfallet. Dette er tilsvarende vekta av 2000 elefanter. Matavfall i matavfallspose blir sendt til den Magiske fabrikken i Tønsberg og omgjort til biogass og biogjødsel. Hadde vi fått alt feilsortert matavfall i grønn pose i stedet, kunne vi produsert nok biogass til å sende en søppelbil rundt jorda nesten hundre ganger. Matavfall er verdifullt så lenge det havner i grønn pose, i restavfallet får vi ikke brukt det ordentlig. Dessuten ødelegger matavfallet det egentlige restavfallet, og reduserer gjenvinningsverdien. Vi har gode, om enn ikke perfekte systemer for å resirkulere mange typer plast. Vi har mindre gode systemer for å resirkulere plast som er innskutt med råttent matavfall.

Matsvinn

I ROAF vil vi gjerne ha mat ut av restavfallet, men samtidig vil vi egentlig ikke ha mer matavfall. Det å spise opp maten sin, og ikke lage mer mat enn man trenger, er et godt og enkelt miljøtiltak de fleste kan gjennomføre. Bare i ROAF-kommunene blir det i løpet av et år kasta fem millioner kilo spiselig mat. Dette er nok til at 8500 voksne mennesker kunne spist seg mette hver dag det året.

Glass- og metallemballasje

Et godt eksempel på glass- og metallemballasje er taco. Tacosaus kommer i glass som bør skylles og leveres på et returmottak for glass- og metallemballasje. Mais kommer i hermetikkbokser, som bør leveres samme sted. Mange varmer tortillalefser i aluminiumsfolie, som også skal sorteres som metallemballasje. Hermetikkbokser kan smeltes om og bli til deler på alt fra vaskemaskiner til sykler. Glass kan smeltes og bli til nye glass i det uendelige uten at kvaliteten på glasset faller. Fordi det er lett å bruke på nytt, er det gratis å levere glass- og metallemballasje. Havner dette i restavfallet er det vanskelig å sortere ut, og blir ofte brent.

Papp og papir

I alle våre kommuner er det egne beholdere til papp og papir. Dette kan resirkuleres mange ganger før det er ubrukelig. Havner papp og papir i restavfallet, blir det ødelagt av matavfallet som heller ikke skulle vært der. Da råtner det, kan ikke brukes på nytt, og må brennes.

Batterier

Et lite, vanlig engangsbatteri som blir levert i batteriinnsamlinga har en verdi. Selve batteriet er lagd av metall, og inni batteriet er det sjeldne metaller som kan gjenvinnes og brukes på nytt i nye batterier. Hvis små batterier havner i restavfallet, kan de havne i forbrenningsovn. Der vil de lage gasser som er giftige for både planter, dyr og mennesker. Batterier i restavfallet er giftig, og i tillegg representerer de stor brannfare. Batterier som er kildesorterte kan gjenvinnes.

Lenker, videoer og forslag til øvelser

Lenker til nettressurser:

<https://www.elevkanalen.no/ebok/28579>

https://www.ung.no/milj%C3%B8/889_Derfor_skal_du_kildesortere.html

Dette er den kilden vi har brukt mest når vi har hatt elever hos ROAF:

<https://miljoskole.loop.no/ressurser/?trinn=barneskole>

PS: Den beste og verste videoen på denne siden er den som heter Det verdifulle matavfallet. Den er på de fleste måter både morsom og bra, men de gjør et lite nummer ut av at noen har kasta et sexleketøy i matavfallet.

Videoer

Noen av ROAFs reklamevideoer:

https://www.youtube.com/watch?v=wnOluwkl-oQ&feature=emb_logo

<https://www.youtube.com/watch?v=hQx1EI8kzfs>

<https://www.youtube.com/watch?v=YI41QJvr1WU>

Om hvor mye mat som kastes: <https://tv.nrk.no/serie/newton-arkiv/2014/DMPV74001114/avspiller>

Om papp og papir: https://www.nrk.no/video/slik-gjenvinnes-papiret_40925

Om avfall generelt:

<https://www.nrk.no/skole-deling/?mediaId=15368>

<https://www.nrk.no/skole-deling/?mediaId=24946>

(Advarsel: Avansert språk, men veldig fine bilder og historie)

Forslag til øvelser:Snakke sammen:

Hvorfor tror dere så mange ikke kildesorterer ordentlig? Hva skal til for at folk blir flinkere?

Hvorfor kaster vi så mye mat? Hva kan vi gjøre for å kaste mindre? Hva skal vi gjøre med mat som ikke kan spises?

Undersøke:

Hvor mye feilsortert avfall er det på skolen? Har skolen lært elevene rutiner for å kaste matpapir i en beholder og matavfall i en annen? Hva med papiret? Blir det sortert riktig? Hvorfor er det viktig?

Et prosjekt om å forbedre sorteringsgraden på skolen er antakelig tidkrevende, men kan være veldig lærerikt.

Kartlegg hjemme: Hvor mange avfallsbeholdere har elevene hjemme hos seg selv? De kan telle bøtter under kjøkkenvasken og se etter andre steder i hjemmet man kan legge avfall. Man trenger fem avfallsbeholdere i ROAF-land:

Restavfall

Matavfall

Papir og Papp

Glass og metall

Farlig avfall/spesialavfall (Typ tom hårspray, batterier, gamle mobiltelefoner og ladere)

Eksperiment på skolen: Hva skjer med avfall som er sortert, versus blanda?

Man trenger lufttette bokser eller flere poser utpå hverandre for å gjøre dette forsøket.

Legg rent papir i en pose, ren plast i en annen, matavfall i en tredje, og en blanding av alt i den fjerde. La det ligge noen dager eller lengre. Rist med jevne mellomrom.

Ta ut papir og plast som har ligget for seg selv og sammenlikn med det som har ligget blanda med matavfall? Hvordan lukter det? Hva lukter mest? Hva tror elevene er enklest å bruke til å lage nytt papir eller nytt plast?